

Historický výskyt krysy obecné (*Rattus rattus*) v jižních Čechách

Historical occurrence of the black rat (*Rattus rattus*) in South Bohemia

Václav Mikeš⁽¹⁾ • Lenka Kovačiková⁽²⁾

Abstract: The paper summarizes all available information on the black rat (*Rattus rattus*) occurrence in South Bohemia. Both archaeozoological and zoological data are reviewed. The first record of the black rat in South Bohemia dates back to the late 14th century. Bones of at least six individuals were discovered during archaeological excavation of a non-functional well in the town hall of České Budějovice. The rodent was present there also during the period of mid-15th – early 16th century, as evidenced by finding of the osteological remains of at least two black rats in a waste midden. The other possible medieval locality of the black rat is the Netolice town, where a single bone was collected. The uncertainty of dating is due to the archaeological context, when much younger period is also an option. During the 20th century the black rat mummies were discovered in a house in Český Krumlov town and in a mill nearby České Budějovice. The mummified individuals were dated back to the 18th century and the forties or fifties of the 20th century, respectively. In the 19th century an undated stuffed specimen of the black rat from the Nové Hradky town was stored in the house of Schwarzenberg natural history collections. Whereas voucher specimens for recent occurrences are either lost or dubious, the medieval black rat bones are preserved in the Prachatic Museum and the Museum of South Bohemia in České Budějovice. As there are no records of the black rat in South Bohemia since the 1950s, the species is presumed extinct here.

Key words: alien species, archaeozoology, black rat, non-indigenous species, non-native species, Mammalia, mummification, Muridae, *Rattus rattus*, Rodentia, ship rat.

Abstrakt: Příspěvek shrnuje veškeré dostupné archeozoologické i zoologické záznamy výskytu krysy obecné (*Rattus rattus*) v jižních Čechách. Nejstarší osteologické nálezy tohoto hlodavce pocházejí z konce 14. století z nádvoří radnice v Českých Budějovicích. Zde bylo ve výplni jedné ze studen objeveno přinejmenším šest jedinců krys. Další kosterní pozůstatky, které odpovídají nejméně dvěma jedincům, byly získány při archeologickém výzkumu jímky na téže lokalitě. Nálezy z jímky byly datovány do období od poloviny 15. až do počátku 16. století. Jinou středověkou lokalitou krysy mohou být Netolice, kde však archeologický kontext neumožňuje vyloučit mnohem mladší původ nalezené kosti. V průběhu 20. století byly při přestavbě domu v Českém Krumlově a při rekonstrukci mlýna nedaleko Českých Budějovic učiněny nálezy mumifikovaných jedinců krys. Stáří mumii bylo odhadnuto do 18. století, respektive do 40.–50. let 20. století. V 19. století se v přírodovědných sbírkách rodu Schwarzenbergů nacházel nedatovaný preparát krysy z Nových Hradů. Zatímco novodobé dokladové exempláře krys z jižních Čech se buď nedochovaly anebo nejsou spolehlivé, veškerý středověký osteologický materiál je uložen ve sbírkách Prachatického muzea a Jihočeského muzea v Českých Budějovicích. Vzhledem k tomu, že od 50. let 20. století nebyla krysa v jižních Čechách zaznamenána, považujeme ji za vymizelý druh.

Klíčová slova: archeozoologie, krysa obecná, Mammalia, mumifikace, Muridae, nepůvodní druh, *Rattus rattus*, Rodentia, Šumavské muzeum v Horní Plané, zavlečený druh.

¹⁾ Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, Dukelská 242/1, CZ – 370 51 České Budějovice, e-mail: mikes@muzeumcb.cz

²⁾ Laboratoř archeobotaniky a paleoekologie, Přírodovědecká fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Na Zlaté stoce 3, CZ – 370 05 České Budějovice, e-mail: lenka.kovackikova@gmail.com